מראי מקומות - קידושין
דף ו.

א. האומר חרופתי ביהודה מקודשת, שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה

ע' **בביאור הלכה** (ס"ב, א') שכ' דאפי' אם האיש והאשה יודעים ומבינים הלשון, מ"מ אם אינם ביהודה, לא מהני. וביאר משום דצריך להיות לשון של אותו מקום, ואם אין זה הלשון של אותו מקום, אפי' אם מבינים, מ"מ הא לא חשיב לשון קידושין, ולכן לא מהני. אולם ע' בהגה"ה שם שכ' דמדברי **השו"ע** (או"ח תר"צ, ט') לענין קריאת המגילה, לכאו' משמע דאף אם אי"ז לשון המדינה, אלא רק הוא מדבר בזה הלשון, יכול לצאת ידי חובתו בזה, וצידד דאולי שאני מגילה משום פרסומי ניסא, אבל כ' דמ**הר"ן** בענין זה לא משמע כן, וסיים בצ"ע.

ב. במאי עסקי'

ע' **ברשב"א** שהביא בשם **רש"י** דשאלת הגמ' הוא אכולהו לישני, ואף לישני מעליא, כמו לקוחתי וזקוקה לי (ובדברי רש"י לפנינו משמע דרק בהנך לישני דמיבעיא לן הק'). **והביא מבעל העיטור** דס"ל דרק על לשונות דמיבעיא לן הק', אבל לשונות מעליא מהני אפי' אם אין עסוקין באותו ענין. וחולק עליו הרשב"א, דכיון דלשונות אלו אינם ידועים לכל נשים, א"כ י"ל דאפי' בלשונות טובות מ"מ היא אינה יודעת מאי קאמר, וא"כ י"ל דשפיר י"ל דאינה מקודשת אם אינו מדבר עמה על עסקי קידושיה. אולם סיים הרשב"א דאפי' בלשונות הללו, דלאו כל נשים ידעי בהו, אם אח"כ אמרה דידעה דלשם קידושין קבלינהו, מקודשת.

וע' באבני מלואים (כ"ז, ו') שהק' דמשמע דאפי' אם אין העדים יודעים בשעת מעשה דהבינה האשה מה שהוא אמר, מ"מ מהני, והק' לכאו' הוי כמקדש בלא עדים. וכ' לחדש דכיון דעיקר הקידושין מצד המקדש, וכמש"כ **הר"ן** בנדרים (ל.), דהיא אינה מכנסת עצמה ברשות הבעל, אלא דמשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר, והבעל מכניסה לרשותו. וכ' האבנ"מ, "וכיון דעיקר הקידושין מצד הבעל, א"כ עיקר דבר שבערוה מצד הבעל, ולכן לא בעינן תרי סהדי אלא לגוף הקידושין ששמעו מן הקדש, אבל רצון האשה לא בעי עדים וסגי בהודאתה". וע"ע **ברעק"א** דכ' ג"כ על דרך זה, דתולה התורה הקידושין בו, אלא רק דאינו יכול להיות בע"כ, אבל כיון דראו העדים שורש הקידושין, סגי בהכי ואין צריכים לדעת אם היא מסכמת או לא.

ג. במאי עסקי'

פרש"י, בהנך לישנא דקא מיבעיא לן אי הוו קידושין או לא... וכן בהנך לישני דגירושין, שלא הי' מדבר עמה על עסקי גיטה. והק' **הרש"ש**, הא לא מצינו בגמ' כאן שום לשונות של גירושין שהגמ' מסופקת בהם [וכמובן, דזה ק' רק לשיטת רש"י דביאר את שאלת הגמ' רק על לשונות דאיבעיא להו, אבל לפי **הרשב"א** דלעיל, דאף על לשונות טובים הק' הגמ', א"ש]. ולכן כ' להגיה "בגירושין", דהיינו וכן בגירושין יש להסתפק בהני לישני, למשל אין את מיוחדת לי, וכו', ובזה שפיר יש לומר דהק' הגמ' במאי עסקי'. וע"ע **במצפה איתן** שהביא דכוונת רש"י להלשונות של ספק שהגמ' מביאה בגיטין (סה:), הוציאוה, וכו', וי"ל דקו' הגמ' נוגעת גם בספיקות אלו. וע"ע **בריטב"א** כאן דכנראה חולק על רש"י, וכ' דלגבי גירושין אינה נוגעת שאלת הגמ', שהרי אין צריכים דעתה בהמעשה גירושין, וא"כ לא אכפ"ל אם יודעת שמגרשה או לא, וא"כ מה לי איזה לשון שאמר לה, הרי כיון שהי' עסוק באותו ענין של גט, ודאי כוונתו לגרשה. [אולם באמת צ"ע כוונתו, דהא בהמשך הביא למה באמת צריכים לדעת אם כוונתו לגרשה, דאף דהיא אינה צריכה לדעת, אבל העדים צריכים לדעת, וכן משמע דהבין המצפה איתן בהמשך לשון הריטב"א, וצ"ע.]

ה. במאי עסקי', וכו'

הק' **רעק"א**, מהי הקו', לימא דכ' לשונות אלו בשטר, וא"כ, אפי' אם יודעת דכוונתו לקידושין, מ"מ, הרי אם אין הלשונות לשונות טובים של קידושין הם, השטר הוי חספא בעלמא, והניח בקו'. וע"ע **באבני מלואים** (כ"ז, ח') דכ' לחדש דלשונות אלו אינם לשונות של קידושין, דצריך שיקח אותה לעצמו, וא"כ לשונות אלו ודאי לא מהני בשטר, דצריך לשון של קידושין דוקא. ומה דהגמ' שואלת על לשונות הללו, היינו שיהי' משמע מהן ענין של קידושין, ומשו"ה יהי' נחשב דמדבר עמה על עסקי קידושיה. וא"כ, זה שייך דוקא בקידושי כסף, וגם אם הי' מדבר עמה על עסקי קידושיה, ונותן לה הכסף ואמר לה הרי זה לקידושיך, כ' האבנ"מ בשם **השלט"ג** דזה ג"כ מהני, ואף דודאי אי"ז לשון של קידושין, אבל עכ"פ הוי ביאור על מה הוא נותן הכסף. [אולם ע"ש, דמדבריו לכאו' מבואר דשייך לומר כן בשי' **בעל העיטור** הנ"ל, דקו' הגמ' הוא רק לענין לשונות של השאלה, שהרי נקט האבנ"מ דלשונות כמו לקוחתי וזקוקתי מהני אף בשטר, וא"כ לפי **הרשב"א** ק', למה פי' דקו' הגמ' קאי גם על לשונות אלו, לימא דלגבי לשונות אלו נוגע לענין שטר, ואולי דס"ל דמשמע מהגמ' דכולם בחד גוונא מיירי, ודוחק לומר דאלו נוגעים רק בשטר ואלו בכסף.]

ה. הי' מדבר עמה... ר' יוסי אמר דיו

הבאנו לעיל (דף ה') דעת **התורת גיטין** דבעינן דיבור לקידושין, וכן הוא **בשלטי גבורים** (ה. בדפיו) בשם **הריא"ז**, "שבדבורו הוא מקדשה ע"י הכסף", ולכן כ' דהיכא דאמר "הר"ז לקידושיך" לא אמר כלום, שהרי אי"ז לשון קידושין, והשלט"ג חולק עליו, משום דלא גרע מהא דעסוקין באותו ענין, ועכ"פ מדברי הריא"ז נראה שיש דין דיבור בקידושין. ויש לעיי', דא"כ איך מהני הא דמדבר עמה על עסקי קידושין, וכקו' השלט"ג, הרי אף דאנו יודעים כוונתו, אבל עכ"ז אין כאן דיבור של קידושין. וע' **בברכת שמואל** (א') דהביא הא דכ' **הריטב"א** כאן שצריך להיות הוכחה ע"פ דבריו או ע"פ מעשיו שהוא מקדשה, והברכ"ש הבין שכל זה נכלל בכי יקח, שצריך לעשות מעשה קיחה, ושההוכחה צריך להיות חלק של הקיחה, וא"כ אינו יכול להיות דבר צדדי. ולכן כ' דבשלמא אם הוא מכוון לקדשה ע"י ההוכחה שהוא מוכיח, דהיינו דהי' מדבר עמה וכו', ורוצה לקדשה בהוכחה זו, א"כ הרי הוא מכוון במעשה הקידושין, בהמעשה קיחה, ושפיר יכול להועיל הקידושין. אבל היכא שהוא רוצה לקדשה ע"י הלשון, ולא ע"י האומדנא, אף דבאמת יש כאן אומדנא, מ"מ לא מהני, דכיון דלא מכוון שיהי' אומדנא זו המעשה קיחה, א"כ אינו יכול לקדשה על ידו, וא"כ שפיר שייך לומר דלא מהני קידושין אם אין דין יד לקידושין, דסכ"ס הרי כוונתו היתה לקדשה ע"י הלשון, ולא ע"י ההוכחה, והוא לא גמר הלשון. וה**קהלות יעקב** (ו', א') ביאר לשיטתו, דכל החסרון בלשונות המסופקים הוא משום דהוי דברים שבלב, ולא הוי אומדנא בלבו ובלב כל אדם, ובמדבר עמה וכו', הוי אומדנא בלבו ובלב כל אדם, ולכן יצא מכלל דברים שבלב.